

Överförmyndarnämnden i Gävle kommun
gavle.kommun@gavle.se

Protokoll efter tillsyn av överförmyndarnämnden i Gävle kommun

Närvarande

Årets tillsyn har genomförts som en skrivbordstillsyn där länsstyrelsen från kansliet har fått del av en skriftlig årsredogörelse, uppdaterade rutiner och registerutdrag från vilket akter slumpmässigt har valts ut för granskning.

Avstämning av inlämnad årsredogörelse och aktgranskning har sedan skett genom digitalt möte den 15 juni 2023 på vilket närvarade från kansliet Henrik Sjöo enhetschef, Stefan Robertsson handläggare, Anna Åkerdal administratör, Britt-Marie Hellstrand administratör, Eva Hagström handläggare, Sophie Artelius handläggare, Vanessa Nilsson, handläggare, Veronika Gustavsson handläggare, Annika Thunström handläggare samt Liselotte Ljungkvist granskare/administratör.

Från nämnden närvarande Hampus Forsmark ordförande och Tomas Djurhed, första vice ordförande.

Från länsstyrelsen närvarade jurist Jons Fredriksson och jurist Hanna Anagrius. Under aktgranskningen har även jurist Lena Baggens från länsstyrelsen medverkat.

1. Föregående års inspektion

Länsstyrelsen har inga specifika ärenden att följa upp från föregående års inspektion. Då riktades dock kritik mot nämnden för att man brustit i rutinerna för omprövning av förvaltare vilket medfört att omprövning i ett flertal ärenden inte hade genomförts. Länsstyrelsen har vid årets inspektion tagit del av nämndens nya rutin för omprövningar.

Länsstyrelsen kan i samband med aktgranskningen också notera att nämnden nu har kommit i gång med omprövningarna i enlighet med den nya rutinen.

2. Överförmyndarens verksamhet

2.1 Allmänt om verksamheten

På enheten arbetar 1 enhetschef, 7 handläggare och 4 administratörer. Under året kommer sammansättningen ändras på så vis att det blir 8 handläggare och 3 administratörer. Den faktiska arbetskraften har legat på drygt 11 årsarbetskrafter. Resurserna bedöms tillräckliga för den löpande handläggningen. Dock behöver man fortsatt hantera effekterna av tidigare underbemanning vilket fortsatt medför ökad arbetsbelastning. Framför allt handlar detta om tidigare års bristande dokumenthantering och avslut av akter samt svårare och mer tidskrävande utredningar i befintliga akter som kan vara röriga.

Länsstyrelsen har också särskilt ställt frågor om fastighetsöverlåtelser och 11:2. Rutinerna är tillfredställande.

2.2 Verksamheten i siffror

Enligt statistiken för år 2022 hanterar nämnden 1 400 ställföreträdarskap fördelat på 1088 ställföreträdare. Av dessa utgörs 186 st av förvaltarskap. Kommunernas totalkostnad per ställföreträdarskap var 10 033 kr, vilket är över riksgenomsnittet. Överförmyndarnämnden betalade 45 % av arvoden vilket är i linje med riksgenomsnittet. Totalt förvaltar ställföreträdarna i kommunen 628 057 154 kr åt sina huvudmän, beloppet avser både tillgångar och inkomster.

2.3 Granskning av årsräkningar 2022

85,7 % av årsräkningarna för 2022 har kommit in i tid. Man har skickat ut ca 50 påminnelser. Samtliga årsräkningar har inkommit efter påminnelse så inga viten har beslutats.

Enligt statistiken för 2022 granskades 1 173 redovisningshandlingar. Granskningen av årsräkningarna för 2021 var klara 30 september 2022. Det resulterade i 19 anmärkningar varav den vanligaste härrör från oförklarade utgiftsposter till för högt värde. I några fall har man anmärkt på ingen eller dubbla hemförsäkringar.

Vid granskning av årsräkningarna görs kontroll av att inga uttag har gjorts av ställföreträdaren från andra konton än transaktionskontot. Eventuella bevis på överförmyndarspärri på konton sparas i akten.

2.4 Rekrytering av ställföreträdare och kontroll av lämplighet

För nya ställföreträdare görs kontroll mot kronofogderegistret, belastningsregistret och socialnämnd eller motsvarande i aktuell kommun. Vid rekrytering utanför den egna kommunen görs också

kontroll med överförmyndarnämnden. Vid förslag från den enskilde kontrolleras också att den föreslagna är villig att utbilda sig och har förstått vad uppdraget innebär.

Befintliga ställföreträdare görs det nya registerkontroller på årligen.

De som får sitt första uppdrag får en lärobok med självttest och får gå en grundutbildning där det också finns möjlighet att ställa frågor. Sedan juni 2022 erbjuds också en fortsättningsutbildning med fördjupade frågor för ställföreträdare som haft sitt förordnande i tre månader – ett år. Utöver det erbjuds redovisningsutbildningar inför inlämnande av årsräkningar och för de som har särskilt svårt att redovisa erbjuds privata genomgångar. Två erfarna ställföreträdare är har också uppdrag som mentorer åt nya ställföreträdare. Feedback från ställföreträdaren har varit att de är nöjda och känner sig mer säkra i kontakt med banker och sociala myndigheter. Man överväger också att skapa en inspelad utbildning som ställföreträdarna kan ta del av flera gånger.

Länsstyrelsen kan konstatera att nämnden erbjuder ett generöst utbildningsprogram och ser positivt på att grundutbildningen följs upp med en fördjupad utbildning.

Kansliet upplever att det generellt är svårt att rekrytera nya ställföreträdare men i jämförelse med andra kommuner har de ett bättre läge. Det är inte svårt att generera intresse för utbildningar. Senaste utbildningen var 20 intresserade och det var det femte utbildningstillfället för året. Det är lite svårare att få dem att ta sitt första uppdrag. Man har som nytt verksamhetsmål att följa upp hur många ställföreträdare kommer på utbildning respektive tar sitt första uppdrag samt statistik för tid från intresse till förordnande.

2.5 Omprövning av förvaltarskap

Den årliga granskningen av förvaltarskap görs med start i september. Nämndens nya rutin för omprövning har överlämnats till länsstyrelsen i samband med tillsynen. Det framgår också av aktgranskningen att omprövningarna har kommit i gång och den nya rutinen ser så långt ut att fungera. Alla förvaltarskap har nu omprövats en gång vilket man kommer ha igen framöver då man nu har ett underlag att utgå från.

3. Aktförvaring

Akterna förvaras i låsbara skåp på handläggarnas rum. Det råder generellt ordning bland akterna.

From år 2022 pågår digitaliseringsprocessen och en del akter är numera helt digitala. Dessa akter som ses som pilotprojekt för att identifiera

risker innan nämnden fortsätter digitaliseringsarbetet. Det finns dubbla akter från 2021. Målet är att samtliga akter ska vara digitala i slutet av 2024.

4. Register

Enligt 9 § förmyndarskapsförordningen ska överförmyndaren föra register över de föräldraförvaltningar där kontrollåtgärder enligt 13 eller 15 kap föräldrabalken förekommer och de ställföreträdarskap som avses i 14 kap 1 § första stycket föräldrabalken. Länsstyrelsen ska vid den årliga tillsynen kontrollera registret. Länsstyrelsen har kontrollerat det förda registret. Länsstyrelsen har inga skäl att anmärka på hur registret förs.

5. Genomgång av ledamöternas kompetens och utbildning

Enligt 19 kap. 17 § föräldrabalken ska länsstyrelsen bland annat se till att utbildningen av ledamöterna i överförmyndarnämnden är tillfredsställande. Mot bakgrund av det har länsstyrelsen vid tillsynsbesöket bjudit in nämnden att delta vid ärendegenomgången. Nyvalda ledamöter erbjuds en frivillig grundkurs samt internutbildning vid första sammanträde för den nya nämnden.

Det finns erfarna ledamöter i nämnden och fyra nya ledamöter. Både ordförande och vice ordförande gör sin första mandatperiod. Nämnden får dels inslag av utbildning vid sammanträde i form av längre ärendedragningar som hålls av enhetschef. Det är även möjligt att det i vissa specifika ärenden genomförs lokal utbildningen från kansliet.

Alla ledamöter har erbjudits och två har gått på grundläggande utbildningar. Det har varit av praktiska orsaker som nya ledamöter inte har kunnat delta. Två av tre ordinarie ledamöter har gått utbildning.

Länsstyrelsen uppmanar samtliga ledamöter och suppleanter att så långt som möjligt delta i grundkursen för att få en förståelse för verksamhetens komplexitet och omfattning.

6. Granskning av akter

Totalt granskades 19 slumpvis utvalda akter. Utöver det har också akt 11860 valt ut för granskning men lyfts ur den ordinarie granskningen och kommer att hanteras separat. Vid granskning av förvaltarskap noterar länsstyrelsen att det förekommer brister i genomförda omprövningar främst under åren 2020 – 2021. Detta är en känd brist som noterats vid tidigare inspektioner och som då genererat kritik från länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan notera att nämnden nu tagit fram en ny

rutin för omprövningar och att dessa nu genomförs enligt rutinen. Därför avstår länsstyrelsen från att även i år rikta kritik för de noterade bristerna i omprövningarna.

Följande akter har granskats utan anmärkning eller andra påpekanden.

10766 förmyndarskap, akt 10108 godmanskap 11:2, 7366 godmanskap, 3322 godmanskap, 10844 förmyndarskap, 11602, förmyndarskap, 10802 godmanskap, 11449 godmanskap, 11720 EKB, 11981 godmanskap förordnandet saknas i akten.

Följande akter har granskats utan anmärkning men med övriga påpekanden.

10688 godmanskap. Av årsräkning som lämnas in 2022 (dnr 27, årsräkning för 2021) framgår en utgiftspost avseende flera överföringar om totalt på ett år om totalt 120 000 kr till brodern. Årsräkningen är granskad utan anmärkning. Även i sluträkning (dnr 41) tas en utgiftspost avseende flera överföringar till brodern om totalt 88 000 kr upp. Länsstyrelsen ställer frågan hur detta avses följas upp. Nämnden informerar om att den aktuella dåvarande ställföreträdaren förklarades olämplig och entledigades redan i september 2022, utredning inleddes i maj 2022. Dialog har förts med nuvarande ställföreträdare som har koll på läget och har följt upp frågan. Arvodesbeslutet till den entledigade ställföreträdaren blev försenat då bedömningsfrågan var komplex.

11400 godmanskap. I årsräkning för 2021 framgår att granskning av skulder ska granskas senare enligt överenskommelse med ställföreträdare (dnr 15, se också dnr 20). Skulderna ökar sedan mellan årsräkningarna för 2021 – 2022 (dnr 23).

Nämnden har återkopplat att de följer upp skuldbalans från tidigare år och det de ser ingår i helhetsbedömningen av ställföreträdarens förvaltning. Deras ställningstagande, när de godkänner/kommenterar/anmärker, för delar som inte anmärks på eller kommenteras, motiveras inte annat än att de granskar utan anmärkning. Eller så framgår det motsatsvis av granskningskommentarer/anmärkningar om att de godkänt skuldhanteringsdelen av förvaltningen så att säga.

En sammanvägd bedömning i det aktuella fallet visar att ställföreträdaren har kontroll över huvudmannens skuldsituation och genomför rimliga åtgärder för huvudmannens nytta utan att detta samtidigt har negativ inverkan på huvudmannens andra kostnader och levnadsstandard.

7770 förvaltarskap ej omprövat 2019 och 2021. Dnr 58, vid granskning av årsräkning för 2021, sker sammanblandning av ekonomier. Nämnden informerar om att detta inte är tillåtet. Länsstyrelsen ställer frågan hur nämnden hanterar man detta framöver, vilken uppföljning som sker. Nämnden informerar om att sådana företeelser i ett första steg leder till granskningskommentar men inte anmärkning. Upprepade förseelser leder till anmärkning. Nämnden följer alltid upp om något sker återkommande eller om det är första gången.

10569 förvaltarskap, omprövning 2021 är inte gjord.

6327 förvaltarskap, ingen omprövning 2021.

4243 förvaltarskap. I akten finns ett samtycke till arvskifte i juli 2022. Länsstyrelsen kan inte hitta något insättningsbevis. Nämnden uppger att detta bör finnas i årsräkningen som kommit in 2023.

Vid återkoppling anger nämnden att det i rutinen ingår att påminna ställföreträdaren om bekräftelse på att pengarna har kommit huvudmannen till del om sådan inte inkommer. Vid närtid till redovisningsperioden kan detta dock redovisas i årsräkningen. Årsräkningen visar i detta fall att pengar för arv har tillfallit huvudmannen. Den inkom dock nästan sju månader efter att beslutet om samtycke till egendomens fördelning togs och en påminnelse till ställföreträdaren att inkomma med borde ha gått ut däremellan.

11981, godmanskap, förordnande saknas i akten.

Nämnden har återkopplat att ursprunglig ansvarig överförmyndare, Katrineholm/Finspångs överförmyndarsamverkan, aldrig förde beslutet till akten. Enligt aktens första registerutdrag vid första kommunöverflytt var det ett godmanskap som anordnades 6 mars 2014 och omfattade alla tre delar. Akten innehåller inga domstolsprotokoll om förändringar. Däremot jämkningsansökan till förvaltarskap (av annan kommun) som avslogs av tingsrätten.

11750 11:2. Det kom in en ansökan om samtycke till försäljning 9 februari 2023. Vid tiden för länsstyrelsens granskning hade detta inte hanterats varför frågan om handläggning av ansökan ställs. Vid ärendegenomgång har samtycke till försäljning och pantsättning av fastighet har skett. Uttaget avser att lösa lånen på fastigheten.

Nämnden har sedermera kompletterat med tillkommande underlag avseende samtycke till uttag för lösen av lån, pantsättning och försäljning.

11413, förvaltarskap. Anordnandet ligger inte i akten. Det är också oklart om omprövning skett 2021, detta kan ha skett dock ha skett i annan kommun då ärendet flyttades över under året.

Efter återkoppling från nämnden med ovan nämnda handlingar framkommer att de är märkta med ett annat aktnummer då ärendet varit i en annan kommun för att sedan återföras till Gävle. Tidigare akt är avslutad.

8269 förvaltarskap för förvalta egendom, i övrigt godmanskap. Omprövning saknas 2021. Dock omprövat enligt nya rutinen under 2023.

1. Sammanfattning av årets inspektion

Länsstyrelsens samlade intryck efter årets inspektion är att nämnden bedriver en i allmänhet välfungerande verksamhet, det är god ordning i akterna och att nämnden generellt har bra koll på händelser i akterna. Sedan förra årets inspektion har nämnden kommit i gång med att tillämpa en ny rutin för omprövning av förvaltarskap. Länsstyrelsen noterar dock vissa tidigare brister i dokumenthantering som fortsatt behöver åtgärdas och länsstyrelsen vill understryka vikten av att kansliet ges utrymme för att göra detta. Länsstyrelsen ser positivt på det generösa utbildningsprogram som nämnden erbjuder ställföreträdarna.

Samtliga granskade akter granskades utan anmärkningar från länsstyrelsen om än med vissa övriga påpekanden. Länsstyrelsen har föregående år gett kritik för bristande omprövningar av förvaltarskap. Denna brist noteras fortsatt för de aktuella åren i granskade akter. Nämnden har efter förra årets kritik tagit fram och börjat tillämpa en ny omprövningsrutin, vilket länsstyrelsen bedömer vara en tillräcklig åtgärd, varför kritik inte riktas för denna brist även i år.

Tillsynen förklaras härmed avslutad.

Medverkande

Protokollet har godkänts av enhetschef Daniel Eriksson med jurist Hanna Anagrius som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Kommunfullmäktige i Gävle kommun

Justitieombudsmannen

